

Valtio ja emäntäliike

Gertrud Wiklund.

Kun Ruotsin Emäntäliitto perustettiin 1918, sen voi sanoa melkein suorastaan saaneen alkunsa eräästä pulailmiöstä, ns. kansantaloustoimikunnan naisneuvostosta. Ne naiset, jotka valtio oli asettanut hoitamaan tämän neuvoston osalle tulleita tehtäviä, ne tekivät aloitteen liittomme luomiseksi, ja ne myös pitkän vuosijakson olivat tämän liiton johdossa. Kun tämä kansantaloustoimikunnan naisneuvosto oli valtion laitos, ei ehkä ollut erikoisen merkillistä, että ruotsalaisen liiton aloittaminen tapahtui valtion varojen avulla. Kansantaloustoimikunnan puheenjohtaja, silloinen ylikäskynhaltija Elmqvist, näet sai aikaan, että 3,500 kruunun summa annettiin uuden emäntäliiton käytettäväksi. (3,500 kr. ei tosin silloin ollut arvoltaan niin paljon kuin nyt.) Järjestöllämme siis oli aloittaessaan Ruotsin valtion mielisuosio puolellaan, mutta sitten se sai pitkän vuosijakson ponnistella eteenpäin pelkätään omine varoineen ja sen työmahdollisuudet olivat sentähden kovin rajoitetut. Vähitellen olimme sentään taloudellisten vaikeuksiemme uhallakin onnistuneet työllämme saavuttamaan aseman, jonka valtio katsoi sellaiseksi, että jälleen olimme ansiolliset saamaan taloudellista tukea. Saimme näet vuonna 1932 määrärahan erinäistä valistustoimintaa varten ns. arpajaisvaroista.

Kun joutuu saamaan tehtäväkseen koettaa selvittää maansa emäntäliikkeen asemaa ja suhdetta valtioon nähden, saattaa erinäisiltä näkökohdilta olla sangen vaikeata todeta, missä määrin todellista keskinäistä vaikutusta on ollut tai on olemassa kysymyksissä, jotka yleisen mielipiteen mukaan ovat maan emäntäliiton herättämiä ja jotka myöhemmin tai samanaikaisesti ovat olleet valtion toimenpiteitten esineinä. Helpompi on todeta se luottamus, jota valtion puolelta on osoitettu liikettä kohtaan, ja se viranomaisten taholla ilmennyt arvonto, jonka liitto toiminnallaan on hankkinut itselleen.

Vaikka Ruotsin Emäntäliitto ei mitenkään halua omaksua sitä kunniaa, että se mahdollisesti on vaikuttanut valtiopäiväimme päätöksiin kysymyksissä, joita kohtaan liitto samanaikaisesti on osoittanut suurta harrastusta ja joissa myös meidän tahollamme on suoritettu työtä, niin voi kuitenkin todeta, että useimmat niistä kysymyksistä, jotka Ruotsin politiikassa myöhempiä aikoina ovat olleet polttavimpia ja herättäneet sekä hallituksen ja valtiopäiväin että kansan harrastusta, ovat olleet todella tärkeitä kysymyksiä liittossamme sen synnystä saakka. Pelottava väestöpoliittinen tilanteemme se on tehnyt aikamme todellisiksi sisäpoliittisiksi kysymyksiksi ne kysymykset, joita tahdomme sanoa todellisiksi naiskysymyksiksi, ne, jotka vaikuttavat syvimmälle elämämme perustuksiin, tehtävämme suvun jatkuvaisuuden palveluksessa ja ne kysymykset, jotka koskevat ongelmaa, miten voimme kasvattaa uuden polven terveiksi elämäkelpoiksi ja sopusointuisiksi ihmisiksi. Ja nämä ongelmat ovat myös juuri niitä, joita ruotsalainen liittomme aina on pitänyt ja yhä pitää olennaisena työalueenaan ja joissa me toivomme voivamme olla apuna ja oppaina liittomme jäsenille. Siitä, että liittomme kenties on kehittynyt erääksi maamme nykyisin tärkeimmäksi ja oikeutetuimmaksi naisjärjestöksi, on meidän suurelta osalta kiitettävä ensimmäisen johtajamme terveen radikaalia kaukokatseisuutta, joka alusta alkaen on johdattanut ruotsalaisen liikkeemme teille, jotka ovat osoittautuneet kestäviksi ja ajanmukaisiksi. Rouva Lilliehöökillä on toisinaan tapana leikillään sanca iloitsevansa siitä, että olemme radikaaleja, jyrkkiä. Tosin hän ei mitenkään tarkoita, että liittomme olisi määrättävä asenteensa tähän tai tuohon puoluepoliittiseen käsitykseen tai että me jollakin tavalla liittyisimme johonkin määrättyyn katsomukseen. Siihen ajatukseen sisältyy vain se, että koetaan avoimin ja ennakkoluulottomin silmin

katsoa, mitä ajassa ilmenee, ei pelätä hyväksyä uutta, jos järki sanoo, että se on kestävä, eikä myöskään pelätä repiä vanhaa, mikä ei enää voi säilyä ja jolla ei ole arvoa ajalle. Kyetäksemme liittona jotakin suorittamaan aikanamme, joka rientää nopeasti, meidän ei ole ainoastaan kyettävä seuraamaan mukana, vaan myöskin omakohtaisesti raivaamaan tietä elämänkelpoiselle ja hyvälle, hyväksymään se, minkä järki sanoo olevan välttämätöntä, mutta mikä kenties täydelleen sotii vanhaa ajatustapaa ja vanhaa elämänmenoa vastaan. Tätä tahtoa katsoa ennakkoluulottomasti niisanoittuja uuden ajan ilmiöitä me sanomme radikaaliksi suhtautumiseksi ajan ongelmiin.

Olen sanonut, että maamme nyt todella ajankohtaiset sisäpoliittiset kysymykset ovat niitä, jotka ovat olleet Ruotsin Emäntäliiton harrastuksen kohteina aina siitä asti kuin liitto perustettiin, ja että myös voimme nähdä, varsinkin viime vuosien ajalta, että eri valtiomahtien toimenpitein on tehty päätöksiä ja ryhdytty toimenpiteisiin, jotka toteuttavat monta liitollamme ollutta toivomusta. Ruotsalaisen liittomme työlinjat ovat — joskin aivan luonnollisesti monivivahteisia laadultaan — kuitenkin sangen yhtenäiset ja seuraavat niin sanoakseni määrättyä suuntaa. Ne ovat, useimmat niistä, syvimmälle ja niiden äärimäisiin johtopäätöksiin katsoen, työlinjoja, jotka tähtäävät ihmisten sekä ruumiilliseen että henkiseen vaalintaan. Ja tässä syvässä mielessä me rohkenemme sanoa, että liittomme ja Ruotsin valtion työlinjat juoksevat rinnakkain tai liittyvät toisiinsa. Vakavan väestöpoliittisen tilanteemme selvittäminen se vaikuttaa sen, että kotiolomme, kansamme ruumiillinen ja henkinen terveys on saanut sijaa politiikassamme. Kotinaisen ja lapsen ongelma joutuu siten näköpiireeseen, aivan uusi katsomustapa tunkeutuu esille ja on jossakin määrin myös voittanut alaa. Se nimittäin, että perheen muodostaminen ja lasten synnyttäminen ei ole yksityisasia, vaan valtiota koskeva asia. Ja tämä näkökanta se vahvistumistaan vahvistaa perustaa niille toimenpiteille, joihin ryhdytään, niille ehdotuksille, joita esitetään, ja niille järjestelyille, joita päätetään.

Valtion asettama väestötoimikunta saa tehtäväkseen pitkässä mietintösarjassa esittää ehdotuksia, joiden tarkoituksena on helpottaa olosuhteita, jotka läheisesti tai välittömästi koskevat naisia heidän suvunjakamistehtävässään. Monet näistä väestötoimikunnan mietinnöistä ja myös muut mietinnöt ovat olleet niiden kunink. esitysten perustana, jotka samoin kuin monet valtiopäivillä tehdyt valtiopäiväesitykset tarkoittavat lasten synnyttämisen ja perheen muodostamisen helpottamista, asunto-olojen parantamista, sairauksia ehkäisevän huollon tehostamista, terveitten huollon ehontamista j.n.e. Olemme saaneet ilmaisen synnytyshoidon, sairauksia ehkäisevän äiti- ja lapsihuollon, ns. äitiysrahan 90 %:lle Ruotsin synnyttäviä äitejä, äitiysavun, joka on tarkoitettu estämään lähdeämistä, lapsieläkkeen, verohelpotuksen lapsirikkaille perheille ja asuntolainat. Kaikki toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on perheenmuodostus ja lasten synnyttäminen. Ja ehkäisevinä terveystoimenpiteinä pidämme niitä suuria summia, joita joka vuosi määrätään asunto-olojen parantamiseen, sitä kansan hampaidenhoitoa, jonka olemme saaneet, ja niitä valtionvaroja, joita annetaan lastenruokintaan taloudellisesti vähemmän hyvässä asemassa oleville lapsille kansakouluissame, sekä muita toimenpiteitä. Olen tässä vetänyt esille eräitä väestöpoliittisessa katsannossa tärkeimpiä toimenpiteitä, joihin valtio on viime vuosina ryhtynyt, ja olen tällöin tahtonut antaa esimerkin siitä, missä määrin emäntäliittomme työlinjat ja harrastusalueet sattuvat yhteen valtion edesottamusten kanssa. — Tahtoisin nyt kosketella eräitä kysymyksiä, joissa mieleemme tekee uskoa, että liittomme yleistä mielipidettä muovaamalla ja vaatimuksia esittämällä on silminnähtävämällä tavalla vaikuttanut asioitten kulkuun. Silloin on ensikädessä se suuri ongelmaryhmä, jota voimme nimittää maaseudun naiskysymykseksi, mainittava selaisena, missä uskomme työmme jollakin tavalla olleen herättävää laatua. Sen, että liittomme erityisesti on tullut harrastaneeksi tämän naisryhmän elämänoloja, voimme ensisijassa katsoa aiheutuvan siitä suuresta ja

luonnollisesta harrastuksesta, jota liittomme puheenjohtaja tuntee maaseutua ja sen ongelmia kohtaan. Kun onnellisesti kestätyämme taloudellisen pulan valtio myönsi meille ns. arpajaisvaroja 3 vuodeksi peräkkäin, yhteissummaltaan 38,000 kr., saatoimme todenteolla ryhtyä toteuttamaan toivomustamme työskennellä maaseutukotien hyväksi. Näillä arpajaisvaroilla lääniliittomme saattoi sitten järjestää opintokursseja kautta koko maamme. Näiden kurssien ohjelmissa otettiin erikoisesti huomioon maaseudun olosuhteet ja sen naisten tarpeet. Näillä kursseilla on liittomme jäsenen keskuudessa niin sanoakseni ajankohtaistettu harrastus, joka on saanut suuren kannatuksen ja josta uskomme saattavamme sanoa, että sillä on ollut ilmeisiä seurauksia. Meistä oli luonnollisesti kuitenkin selvää, että joskohta liittomme näillä kursseilla sai tehdä sangen paljon, niin tämä toimintamme silti voi koitua vain pienen pieneksi osaksi sitä valistustyötä, joka oli tarpeen. Tämä toimintammehan ei milloinkaan voisi tulla yhtäjaksoiseksi eikä kauttaaltaan-kyntäväksi. Sellainen jatkuva valistustoiminta vaatii toisenlaisia, niin sanoakseni järjestyneempiä oloja. Voidaanhan tosin sanoa, että meillä on sellainen niissä kouluissa, joita on olemassa maalaisnuorisolle ja joiden toimintaa tämän vuoden valtiopäiville annetun kunink. esityksen mukaisesti ehdotetaan pidennettäväksi ja lisättäväksi. Mutta kysymyksessähän on se, että alituisen valistustoiminnan ei ole saavutettava vain nuoria naisia, vaan myöskin vanhemmat, eritoten aikana, jolloin elämänmenossa ja työoloissa tapahtuu niin suuria ja perinpohjaisia muutoksia. Oli sentähden herättävä valtiomahdeissa ymmärtämystä sellaisen järjestetyimmän toiminnan välttämättömyyttä kohtaan ja sen oli oltava talousseurojemme tehtävänä, koska ne ovat miltei virallisia laitoksia suurine valtionmäärärahoineen ja niillä on koko maatalouden neuvontatoiminta käsissään. Miehisillä työaloilla vaikuttavien miespuolisten neuvojain saamista kohtaan talousseuroissamme on vallinnut voimakas harrastus, ja totuuden nimessä on sanottava, että osa heistä, kuten esim. puutarha- ja pienkar-

janeuvojat, auttavat myös naisia näiden työssä. Mutta harrastus maanviljelijäpiirien naisten kotityötä kohtaan näiden seurojen taholta on ollut vähäistä aivan viime aikoihin asti. Lukumääräsuhde mies- ja naispuolisten neuvojain välillä on ollut erityisen epätasainen. Katsoimme, että sentähden meidän liittomme tehtäviin kuului koettaa saada talousseurat ottamaan naispuolisia ns. kotineuvoja, ja useitten vuosien ajan olemme alituisesti toistaneet vaatimustamme, että talousseurojen olisi saamallaan valtionvaroilla myös palkattava naispuolisia neuvoja. Harrastuksen herättämisellä tätä asiaa kohtaan on ollut omat vaikeutensa, mutta sen jälkeen kuin valtiopäivät viime vuonna antoivat seuroille varoja erityisesti tähän tarkoitukseen, nyt joka lääni voi saada ainakin yhden sellaisen neuvojan. Luulemme, että määrätietoinen pyrkimyksemme on valmistellut ja jouduttanut asiaa. Sellaisen naispuolisen toimistopäällikön saaminen maataloushallitukseen, jonka alaisuuteen näiden neuvojien toiminta samoin kuin kaikki maalaisnaisten oloja koskeva tutkimus järjestettäisiin, on eräs liittomme vaatimus ja toivomus, jota vielä kukaan ei ole toteutettu, mutta tässäkin asiassa me menettelemme niin kuin neuvokysymyksessä, toistamme toistamistamme, kunnes asian muiden harrastajain kanssa olemme saavuttaneet tarkoittamamme tuloksen.

Eräällä toisella alalla rohkenemme sangen suurella varmuudella sanoa, että olemme —emme tosin yksinämme, vaan yhteistyössä muitten naisjärjestöjen kanssa — jouduttaneet kehitystä ja kenties ennen kaikkea herättäneet koko kysymyksen: sen, joka koskee perheenäitien vapaa-aikaa ja työoloja. Tämähän on kysymys, joka ei koske ainoastaan maalaisemäntiä, vaan myös kaupunkien perheenäitejä, mutta liittomme osuus tässä kysymyksessä on kyllä ensikädessä suuntautunut maanviljelijäkotien naisten työhön ja vapaa-aikoihin. Kesällä 1936 Ruotsin Kotiteollisuusliitto järjesti "Vapaa-aika"-nimisen näyttelyn Etelä-Ruotsissa sijaitsevaan Ystadin kaupunkiin. Voidaanhan tosin olla sitä mieltä, että ihmisten olisi järjestettävä vapaa-aikansa itse,

mutta ajan kulku on kyllä osoittanut, että kansat saavat lahjoja, joiden käyttämiseen ne eivät aina ole valmiita ja joita ne ilman apua eivät voi käyttää hyväkseen. Esimerkiksi meidän maassamme on kestänyt 20 vuotta, ennen kuin naiset ovat tositeossa ymmärtäneet, mitä täyden kansalaisuuden suuri lahja merkitsee ja miten heidän on sitä käytettävä. Samaten saamme nyt ruveta opettelemaan, miten käyttäme sen suuren lahjan, jonka nimi on vapaa-aika, ja sentähden tämä näyttely oli järjestetty. Meistä oli selvää, että yleisölle oli selvitettävä, millaiset työolot maamme perheenäideillä on ja missä määrin heillä on vapaa-aikaa tai — useissa tapauksissa — missä määrin heiltä puuttuu vapaa-aikaa. Kolme suurta naisliittoamme, joilla voi sanoa olevan sikäli yhteistä, että niiden jäsenet ovat perheenäitiipiireistä, Ruotsin Perheenäityhdistysten Valtakunnanliitto, Ruotsin Sosialidemokraattinen naisliitto ja Ruotsin Maaseudun naisliitto, ne yhdessä järjestivät osaston "Koti ja vapaa-aika". Luonnollisesti tämä osasto käsitteli yleensä kotinaisen työ- ja vapaa-aikaloja, mutta ei juuri erehdy sanoessaan, että voimakkaimman vaikutuksen tässä mielessä tekivät todisteet maalaisperheenäitien huonosta asemasta. Siellä sai todeta kohtuuttoman työajan, joka näillä äideillä on, ja myös ne vaikeat olot, joissa he työskentelevät. Näyttely harjoitti herätystoimintaa myös myönteisiin suuntiin tässä kysymyksessä, ei ainoastaan maalaisperheenäitien, vaan myös yleensä perheenäitien, sekä niiden kahdella taholla työtä tekevien, jotka asuvat kaupungeissa ja pienemmissä teollisuusyhteiskunnissa, että vain kotona työskentelevien hyväksi. Ei ole kysymystäkään siitä, ettei niiden monesti kohtuuttomien työolojen osoittamisella, joiden keskellä kotona olevien naisten on työskenneltävä, ja niillä vaatimuksilla, joille näyttely antoi ilmauksen, olisi ollut havaittavaa vaikutusta. Mielenkiinto tätä kysymystä kohtaan on siten kasvanut sekä suureksi että yleiseksi, ja viime valtiopäivillä on tehty asiaa koskevia esityksiä, ja lopulta on myönnetty valtion varoja, viime vuonna 5,000 kr. ja tänä vuonna 20,000 kr., perheenäitilomien kokeiluja varten.

Tätä kokeilutoimintaa hoitaa valtion järjestämä Vapaa-ajan Tutkimus, ja liittomme on saanut asettaa yhden jäsenen niihin neuvostoihin, jotka avustavat Vapaa-ajan Tutkimusta tässä perheenäitien lomien koskevassa kokeilutoiminnassa. Myös muut vaatimukset, joita esitettiin tässä yhteydessä, kuten veden ja viemärien saaminen maaseudun asuntoihin, yleiset pesutuvat, ammattisivistyksen parantaminen, yhteiset ruoka-ajat, kaupunkien lastenpuistot ja lopuksi kotityön järkipäristyttäminen, ovat suuressa määrin herättäneet sekä yleisön että valtiomahtien harrastusta. Luulen voivamme varmuudella sanoa, että nämä kysymykset eivät olisi saavuttaneet menestystä niin pian kuin ne nyt ovat sen tehneet, elleivät nämä kolme naisliittoa olisi ottaneet asiaa ajaakseen; ja ilmielin saatoimme todeta, että "yhteistyö asiallisen kannan omaksuneiden ihmisten (tässä tapauksessa naisten) kesken, joilla on erilainen poliittinen katsamus, on johtanut näyttelyn agitatoorisimman osaston luomiseen", kuten G. Johansson kirjoitti Formlehdessä. Tietenkään eivät yleisön ja valtiomahtien harrastuksen esineinä ole olleet ainoastaan perheenäitien vapaa-aikaolosuhteet, vaan täysin luonnollistahan on, että tämä kysymys on ollut vain yksityiskohta, vaikkakin tärkeä sellainen, suuressa ongelmaryhmässä, perheenäitien työolojen ongelmissa. Nämä kotinaisten työolot ovat Ruotsissa samoin kuin useimmissa muissa maissa laadultaan sellaisia, että ne luonnon pakosta eivät vaadi vain harrastusta, vaan myöskin toimenpiteitä julkisuuden taholta. Minunhan ei tarvitse kajoa kaikkiin tekijöihin ja olosuhteisiin, jotka tällöin voivat olla vaikuttamassa, ne ovat luultavasti sängen yhdenlaatuaisia meidän kaikkien keskuudessa, vaan tässä on tärkeätä se, missä määrin julkisuus on katsonut olevansa velvollinen puuttumaan näihin ongelmiin. Ja Ruotsin osalta saatamme sekä kiitollisuudella että ilolla todeta, että niillä, joilla valta on valtiopäivillä ja hallituksessa, on todella suuri harrastus kaikkea kohtaan, millä on yhteyttä kotityötä suorittavien työoloihin, sillä he ovat täysin tietoisia siitä, että kodit ovat yhteiskuntamme luonnollinen lähtökohta. Viime

valtiopäivillämme on tehty joukko esityksiä, joiden tarkoituksena on saada aikaan parannuksia juuri kotityötä tekevien työoloihin. Meillä on ollut vaivalloisista ruokasäädöksistämme kaksi eri valtiopäiväesitystä, jotka molemmat ovat saaneet hyväntahtoisen vastaanoton kamareilta. Aikaisempi on johtanut selvitykseen, joka on nyt sosiaalihallituksessamme. Eräs on tänä vuonna johtanut maaherranvirastoille annettuun kehoitukseen ryhtyä asiaan. Epäilemättä ne uudistuneet anomukset, joita liittomme on tehnyt tässä kysymyksessä, ovat herättäneet sekä yleisön että valtiomahtien mielenkiintoa asiaa kohtaan. Ja kun tätä kysymystä ensimmäisen kerran 1935 käsiteltiin valtiopäivillä, oli eräs liittomme hallituksen jäsen kutsuttu valiokunnan kuultavaksi, selostamaan, mikä oli meidän kantamme asiassa ja mihin toimenpiteisiin olimme ryhtyneet. Mitä tietenkin pidämme todisteena luottamuksesta, jota näkökohtamme saavat osakseen. On useita kertoja, myöskin tämän vuoden valtiopäivillä, tehty valtiopäiväesityksiä nuorten naisten kodinhoidonopetuksen järjestämisestä ja sen mahdollisuuksien lisäämisestä. Jos tämä kysymys joutuu selvityksen esineeksi, liittomme tietenkin toivoo pääsevänsä osallistumaan siihen työhön ja saavansa esittää niitä erityisiä näkökohtia, joita meillä on tässä asiassa, kun se koskee yleistä kansalaisopetusta kouluissamme, alkaen pohjakouluista aina siihen opetukseen, joka on tarkoitettu yläasteille. Tämän vuoden valtiopäivillä on myös tehty valtiopäiväesitys määrärahan koroittamisesta kotiaputoimintaa, ennen kaikkea ns. kotisisarkoulutusta varten. Tämän toiminnan uskomme saavuttavan yhä suuremman merkityksen. Sen tarkoituksenaahan on antaa taloudellisesti heikoille kodeille apua sairaustapauksissa ja muissa hätätilanteissa ja tehdä se monesti juuri silloin, kun vaimo on sairastunut. Liitto on harrastanut ja jatkuvasti harrastaa erikoisesti tätä toimintaa ja on pitkät ajat avustanut sitä taloudellisesti. Sen ovat panneet alulle liittomme jäsenet, ja vaikka se onkin ollut täysin itsenäisesti työskentelevä järjestö, se on ollut läheisessä yhteistyössä liiton kanssa ja niin sancakseni

päässyt esille tämän yhteistyön avulla. Tämän toiminnan tarpeellisuus on varmasti lisääntymistään lisääntyvä, kun tavallinen kotiapu käy yhä harvinaisemmaksi. Ja tulee ehkä käymään niin, että tämän työvoiman kehittäminen saa lisää valtionapua ja että ns. kotisisarten toimessa pitäminen muuttuu yleiseksi asiaksi oltuaan alun alkuaan lähinnä paikallisten emäntäyhdistysten asiana. Sitäpaitsi meillä on tämän vuoden valtiopäivillä sellaisia valtiopäiväesityksiä kuin valtionavun suominen eräistä säätiöistä loman järjestämiseksi maaseudun perheenäideille, esitys toimenpiteistä, joilla voidaan säilyttää naispuolista nuorisoa kotipiirissä, ja muita, jotka kaikki tarkoittavat kotinaisten työolojen parantamista. Myös valtion taholta on tehty aloitteita helpotusten aikaansaamiseksi tässä tarkoituksessa, vaikkakin ne vielä ovat joko selvitysasteella tai komiteaehdotuksina. Mainitsen tässä kotiapulaismitean, joka jatkuvasti on työssä, mutta joka varmaan sangen pian esittää loppumietintönsä palvelus- ja vapaa-aikaoloista. Se on aikaisemmin esittänyt kaksi mietintöä, jotka käsittelevät ongelman muita puolia. Ennen kuin valtio ryhtyi tähän kysymykseen, Ruotsin Emäntäliitto oli ottanut sen käsiteltäväksi. Meistä oli aivan luonnollista, että kuului liiton työvelvoituksiin koettaa tehdä jotakin tämän ammatin tason kohottamiseksi ja sen tekemiseksi siten halutummaksi. Mutta kyetäksemme tekemään jotakin piti meillä olla perusta, ja panimme sentähden omissa riveissämme toimeen tutkimus selvityksen, joka koski työajan pituutta, vapaa-aika- ja asunto-oloja. Kun valtion kotiapulaismitea sitten asetettiin, komitea otti liittomme selvityksen omansa pohjaksi. Saimme myös tilaisuuden ehdottaa yhden jäsenen tähän kunink. komiteaan. Ei kovinkaan kauan sitten eräs toinen komitea on esittänyt mietinnön, joka — jos se tulee valtiopäiville annettavan esityksen pohjaksi — vastedes tyydyttää monia kotinaisten, ennen kaikkea maaseudun toivomuksia ja aiheuttaa suuria parannuksia maaseudun kodeille. Tämän mukaisesti 50 malliasuntoa, yhtä monta erikoisesti sommiteltua, myös kiertävää mallipesutupaa, rakennusneu-

vojat jokaisessa talousseurassa, vesi-, viemäri- ja lämpöjohtojen vakiomallirakenteet sekä erityinen kotityön järkiperaistytämistä tarkoittava laitos olisivat tärkeimmät valtion apu-toimenpiteet kotitaloustyön uudenaikaistuttamiseksi ja helpottamiseksi vanhanaikaisesti rakennetuissa talonpoikaistaloissa ja pienemmissä maanviljelijäkodeissa. Onhan selvää, että emäntäliittomme tulee mielenkiinnolla seuraamaan näiden esitysten laatimista, kun ne niin täysin sattuvat yksin niiden toimenpiteitten kanssa, joita olemme pitäneet välttämättöminä ja ehdottomina, jotta saataisiin lisätyksi kotityön merkityksen ymmärtämistä ja tehtäisiin tehottomiksi niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet erikoisen epäedullisesti naisten työoloihin pienemmissä maanviljelijäkodeissa ja jotka varmasti myös ovat aiheuttamassa pienviljelyksen huonoa kannattavuutta ja nuorison pakoa maaseudulta. Meillä on suuri aihe iloita moisia toimenpiteitä tarkoittavista ehdotuksista, ja kun kotityön järkiperaistytäminen on eräs liittomme juuri nyt ajankohtaisimpia työtehtäviä, on toki selvää, että suurella tyydytyksellä tervehdimme esitystä valtion laitoksen perustamisesta tätä tehtävää varten.

Olen esittämällä joukon esimerkkejä tahtonut täällä osoittaa, miten ruotsalaisen liittomme tehtävät ja suuret harrastuksen kohteet pohjaltaan ovat samoja kuin ne toimenpiteet, joita sekä yleinen tietoisuus että valtiomahdit pitävät sellaisina, jotka parhaalla tavalla auttaisivat kotinaisia heidän juuri nyt monesta syystä niin raskaissa työoloissaan. Voisimme varmasti viitata useampiin esimerkkeihin. Tahdon vain vielä mainita pari, joissa valtio nyt tekee esityksiä ja joiden kysymyksiä liittomme on aikaisemmin pohtinut, koettaen niitä edistää. Sellainen on lakiehdotus, että olisi asetettava lastenhuoltaja erälle avioliitossa syntyneille lapsille, erikoisesti ns. avioerolapsille. Selvitys oikeudesta saada kuolleen henkilön tuloja ja omaisuutta koskeva verovapautus sekä lastenosaston perustaminen ns. keskussairaaloihin — kaikki ne ovat kysymyksiä, joita liittomme on varsin pitkät ajat koettanut saada yleisesti hyväksytyiksi ja kuu-

luviin. Jos olen nyt tässä sillä, mitä olen sanonut, koettanut selvittää Ruotsin Emäntäliiton suhdetta Ruotsin valtioon — ja esitetyn nojalla luulemme rohkenevamme sanoa, että vaatimattomimmassa tapauksessa näkökantamme kotien ajanongelmista on sama kuin valtion, ja vaativaisemmin, että me jonkin hivenen verran olemme aloitteinemme ja näkökantoinemme vaikuttaneet ratkaiseviin viranomaisiin — niin tahdon lopuksi muutamain sanoin mainita jonkin ilmeisen todisteen siitä arvonannosta, jota liittomme nauttii viralliselta taholta.

Ei päästä siitä, että hyvällä taloudella on oleellinen merkitys myös yhdistykselle, kun sen on ilmaistava sisimpiä tarkoituksiaan ja näytettävä mahdollisuuksiaan. Niin sillä on ollut meidänkin yhdistyksellemme. Vasta siitä alkaen kuin aloimme saada valtionvaroja, ns. arpajaisvaroja, jotka olen edellä maininnut, meidän on ollut mahdollista esiintyä mainittavan hyödyllisellä tavalla. Samaan aikaan kuin saimme nämä valtionvarat, Pohjoismaiden Emäntäliitolla oli ensimmäiset opintokursinsä Tukholmassa, jolloin liittomme puheenjohtaja avajaisesityksessään viitoitti perheenäitijärjestöjen työn suuntaviivat ja jolloin lisäksi koko opintokurssi selvästi ja havainnollisesti osoitti, minne pohjoismaiden emäntäliike tähtäsi. Tästä esiintymisestä alkaen voi sanoa maamme yleisön, lehdistön ja viranomaisten tajunneen tämän liikkeen vakavan tahdon ja määrätietoiset pyrkimykset. Tästä ajasta alkaen me näemme arvomme kasvavan ja asemamme muuttuvan. Oltuamme kaikkien erilaisten paikallisten perheenäitijärjestöjen yhdistävä elin, joka oli valvonut niiden etuja, johtanut ja auttanut niiden pyrkimyksiä, olemme muuttumistamme muuttuneet keskukseksi, jonka puoleen kääntyään saamaan lausuntoja nykyisin niin etualalla olevista koti- ja perhekysymyksistä. Työtaakamme käy vuosi vuodelta suuremmaksi, ja sinä vuoden osana, jolloin valtiopäivämme ovat koolla, aikamme on, tekisi mieli sanoa, aivan liiankin täpärällä, kun on vastattava valtiopäiväesityksiin, joista eri valtiopäivävaliokunnat antavat meille tilaisuuden ilmaista mielipiteem-

me, ja niinkään annettava lausuntomme laadultaan sangen vaihtelevista mietinnöistä. Vaikka tämä luottamus toisinaan tuntuu meistä sekä raskaalta että vaikealta, kun meillä riveissämme ei valitettavasti ole niin paljon erikoistuneita asiantuntijoita kuin moiset vastaukset ja lausunnot vaativat, olemme luonnollisesti ennen kaikkea kiitollisia ja iloisia siitä, että ajalliset aikaansaannoksemme ovat sellaisia, että on luonnollista kuulla mielipidettämme ajanoloista ja ajankysymyksistä. Tämän katsomme todella suurimmaksi työlemme osoitetuksi kunniaksi ja todistukseksi siitä, että tiet, joita kuljemme, ja suuntaviivat, joita seuraamme, ovat myönteisiä, kestäviä ja luovia.

Ensimmäisen kerran valtiomahdit osoittivat liitolle tätä luottamusta 1931, jolloin meille annettiin tilaisuus ilmaista mielipiteemme parista valtiopäiväehdotuksesta. Sitten on joka vuosi lisääntyvässä määrässä annettu meille tilaisuuksia ilmaista mielipiteemme valtiopäiväsityksistä, jotka koskevat liittomme työ- ja harrastuspiiriä. Myöskin H. K. M:ttinsa on lähettänyt suuren joukon komiteamietintöjä meille mielipiteemme lausumista varten. 1937 niiden lukumäärä oli 5 ja 1938 10. Sitäpaitsi valtion eri hallintovirastot ovat pyytäneet myötävaikutustamme erinäiseen valistus- ja neuvontatoimintaan, ja monet valtion viranomaiset, kuten maanviljelys-, sosiaali- ja kouluhallitus, ovat liittomme avulla suorittaneet tutkimuksia kysymyskaavakkeita lähettämällä. Arvonannon ja luottamuksen osoituksena voimme myöskin pitää sitä, että näiden hallitusten päälliköt ja virkamiehet ja maa- ja keskushallituskokouksissa toimivat viranomaiset ovat pyynnöstämme antaneet ohjeita, missä määrin yhdistyksemme voisivat myötävaikuttaa toteutettaessa sellaisia uudistuksia kuin esim. toimenpiteet nuorisotyöttömyyden torjumiseksi, ammattikoulujen perustaminen kotitaloustyötä ja ehkäisevää terveyshuoltoa varten. Myöskin viralliset työnvälittäjät ovat olleet yhteydessä paikallisyhdistyksiimme saadakseen tyydytetyksi voimakkaasti kasvavan kotiavun-tarpeen, ja valtakunnan liiton ja sosiaalihallituksen välillä, jonka alaisina nämä

työnvälittäjät toimivat, on pantu yhteistyö alulle.

Jos tahtoo esittää vielä enemmän todisteita valtion taholta liitollemme osoitetusta luottamuksesta, voin mainita, että puheenjohtajamme on ainoa nainen, tosin vain varajäsen, äskettäin perustetussa Valtion Kansanterveyslaitoksessa, että hän on eräs niistä alkujaan kolmesta, nykyisin viidestä naisesta, jotka kuuluivat Kunink. M:tin asettamaan radioneuvoston, että olemme saaneet asettaa jäsenen valtion komiteaan, jonka tehtävänä on puutarhelinkeinon saattaminen mallikannalle, ja lopuksi, että sosiaalihallitus aina liittomme perustamisesta saakka on valinnut yhden edustajan johtokuntaamme ja jatkuvasti haluaa sillä tavalla pitää yhteyttä meihin. Ja loppujen lopuksi, että olemme saaneet Lontoon-kongressiin osanottoa varten valtionapua. Monta muuta todistetta Ruotsin Emäntäliiton hyvistä suhteista valtion viranomaisiin voitaisiin esittää, mutta sanottu riittääköön.

Yleiskatsauksellisena näkökohtana Ruotsin Emäntäliiton yhteydestä Ruotsin valtioon voisi mainita, että se kyllä muihin maihin verraten on sangen vaatimatonta, mutta myöskin sen perin mielenkiintoisen seikan, että me aloittaessamme aikana, jolloin käytännölliset kotihuolet olivat vallitsevina, saimme valtion tukea ja apua ollaksemme sitten sangen pitkän ajanjakson herättämättä mielenkiintoa ja luottamusta, mikä ehkä osaksi voi saada selityksensä niistä taloudellisista virhelaskelmista, joita liittomme teki. Ja että sitten olemme vähitellen pontevalla valistustoiminnalla, asiallisuudella, pyrkimyksellä yhteistyöhön, mitä kaikkea on seurannut lehdistön osoittama mielenkiinto, saavuttaneet jälleen sen luottamuksen, jota liittomme alkuisin nautti valtiomahtien taholta. Meidän ei myöskään pidä jättää huomiotta sitä, että sen jälkeen kuin väestötoimikuntien työ ja selvitykset ovat nostaneet koti- ja perhekysymykset vallitseviksi, on aivan luonnollista, että liittomme yhteys valtioon ja valtion viranomaisiin on kasvanut ja kehittynyt hyväksi. Se tosiasia, että useat väestökomitean mietinnöt ehdottavat koti- ja perhekysymyksiä koskevaa

valistustoimintaa sellaiseksi toimenpiteeksi, joka on välttämätön lainsäädännön ja taloudellisen tuen rinnalla, on kenties ollut apuna herättämässä huomiota liittoamme kohtaan. Kuitenkin toivoisimme, että se arvonanto ja luottamus, jota meille osoitetaan valtion hallintovirastojen ja laitosten taholta, myös voisi saada kouraantuntuvan taloudellisen ilmauksen valtion johdon taholta. Me olemme pitäneet työtämme rakentavana ja kasvattavana, ja mielestämme se tosiasiallisesti on tunnustettu sellaiseksi. Sentähden olemme sitä mieltä, että viime vuosina kahdesti esittämämme valtionapupyynnösten olisi sietänyt saada suosiollisempi vastaanotto. Uskomme, että työme kasvavain ihmisten kasvatuksen parantamiseksi, kansan terveyden lisäämiseksi, perhetunteen lujittamiseksi, yhteiskuntavastuun vahvistamiseksi myös olisi valtion avun arvoista yhtä hyvin kuin nuorisojärjestöjen työ. Tosin on totta, että nuorison varaan valtio kenties ensisijassa luo tulevaisuutensa. Sitä on

siksi ensisijassa avustettava, mutta myöskin meidän liikettämme, joka erikoisesti tarkoittaa työllään perheen ja kodin menestystä, olisi muistettava. Me selviydymme tosin kutakuinkin, mutta valtion avun kohentaman talouden turvin lääniliittomme saattaisi entistä voimakkaammalla, määrätietoisemmalla ja hedelmällisemmällä tavalla tehdä työtä kullakin seudulla, voisi vaikuttaa yksityisiin ihmisiin, ja se on perimmältään ja ajanmittaan asian ydin. Sillä ei riitä, että me järjestönä johtajien — sekä huipulla että laitamilla olevien — taholta muokkaamme mielipidettä ja esitämme vaatimuksia. Se on tosin merkitsevä tehtävä, kuten merkitsee paljon, jos Ruotsin valtio entistä enemmän ottaa huolekseen ja tukee yhteiskunnallisia ihmishuoltotehtäviä. Mutta silti tarvitaan toimeliasta työtä yksityisten ihmisten ruumiillisen ja henkisen tason kohottamiseksi, työtä, joka loppujen lopuksi on suoritettava pienten ryhmien keskuudessa.

